

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

JURIDISCH

Kamerleden, beheers uzelf als u over een burger spreekt

Opinieschrijvers ontwikkelen een olifantshuid. Reacties gaan niet altijd over je argumenten, maar ook over je persoon. Onaangenaam, maar als een reactie echt over de schreef zou gaan, biedt de rechter bescherming. Dat is anders bij reacties uit het parlement.

Een praktijkvoorbeeld. In een Tweede Kamerdebat ben ik, onder verwijzing naar mijn opiniebijdrage in deze krant ('Schaf giftenaftrek niet af maar pak giftenaftrekfraude wel aan', FD 2 september) gekenschetst als 'iemand die regelmatig ingevlogen wordt om allerlei belastingadviesklusjes van de regering en grote bedrijven in een positief daglicht te zetten'. Ik herkende mij niet in dit beeld en heb daarom het desbetreffende Kamerlid half september gemaaild en vriendelijk om uitleg en concrete voorbeelden gevraagd. Ik heb nog geen antwoord ontvangen.

Waarom speelde het Kamerlid op de persoon? Volgens mij zou het voor ons beiden nuttiger zijn geweest als we onze opvattingen over de giftenaftrek hadden kunnen bespreken. Dat bracht mij tot een meer abstracte vraag: wat is de rechtspositie van een burger die zich in de Tweede Kamer onheus bejegend voelt?

HOEKSTEEN

Artikel 71 van onze Grondwet bepaalt dat parlementariërs en bewindspersonen niet in rechte kunnen worden vervolgd of aangesproken voor wat zij in de vergaderingen van de Staten-Generaal of van commissies daaruit hebben gezegd of aan deze schriftelijk hebben overgelegd. Voor deze immuniteit zijn goede redenen. De Rotterdamse emeritus hoogleraar staatsrecht Roel de Lange noemt het een hoeksteen van het parlementair stelsel. Deelnemers aan het parlementaire debat moeten optimaal van hun vrijheid van meningsuiting gebruik kunnen maken, zonder angst voor strafrechtelijke vervolging of civielrechtelijke aansprakelijkheid.

Een Arubaanse minister kon daarom tijdens een parlementair debat een oppositielid voor pedofiel uitmaken, zonder dat de rechter hem tot rectificatie kon dwin-

➔ **Parlementsleden kunnen burgers vrijelijk in diskrediet brengen**

➔ Dit vraagt een terughoudende opstelling van Kamerleden

➔ Voorzitter moet ingrijpen als burger wordt zwartgemaakt

De immuniteit maakt dat politici zich extra rekenschap moeten geven van hun uitlatingen in het parlement

gen. In Duitsland zijn lasterlijke beledigingen overigens, anders dan in ons land, uitgesloten van de immuniteit.

NEIGHBOURS FROM HELL

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft bepaald dat de parlementaire immuniteit niet in strijd is met het recht van burgers op toegang tot de rechter. Een Engels parlementslid illustreerde zijn bijdrage aan een debat over volkshuisvestingsbeleid met een gezin dat hij herhaaldelijk met naam en adres noemde en als *neighbours from hell* portretteerde. De pers nam dit over en het gezin moest verhuizen.

De moeder zocht rechtsbescherming tegen de door haar en haar gezin als smaad ervaren uitlatingen, maar vond geen gehoor. Het EHRM vond de beschuldigingen van de parlementariër weliswaar serieus, voorzienbaar nadelig voor het gezin en onnodig in de context van het debat, maar de parlementaire immuniteit weegt zo zwaar, dat hier ook onder deze omstandigheden geen inbreuk op kon worden gemaakt.

De immuniteit geldt in Nederland alleen voor uitlatingen tijdens vergaderingen van het parlement. Daarbuiten moeten volksvertegenwoordigers zich op dezelfde wijze verantwoorden als andere burgers.

Immuniteit is dus geen persoonlijk, maar een plaatsgebonden voorrecht. Een fractievoorzitter uit Alphen aan den Rijn die iemand tijdens een informeel overleg 'vuile leugenaar', 'klerewijf' en/of 'tyfuswif' noemde, kon daarom geen beroep doen op de immuniteitsbepaling in de Gemeentewet. Zij kreeg een boete van €150.

De immuniteit maakt dat politici zich extra rekenschap moeten geven van hun uitlatingen in het parlement. Dat geldt zeker als deze uitlatingen individuele burgers betreffen.

Kamervoorzitter Khadija Arif schrijft in haar toelichting op de Gedragscode van de Tweede Kamer dat het op integere wijze uitoefenen van het ambt van Kamerlid in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van Kamerleden zelf is. Als een parlementariër die verantwoordelijkheid niet neemt, kan de Kamervoorzitter hem ver-

manen en in de gelegenheid stellen zijn woorden terug te nemen. Volgens staatsrechtgeleerden zijn Kamervoorzitters echter nogal terughoudend en grijpen ze niet vaak in.

De parlementaire omgangsvormen zijn verhard. Betreurenswaardig, maar parlementariërs staan tenminste als gelijkwaardige partijen tegenover elkaar. Burgers kunnen zich echter niet verweren.

Vergelijk het met een bokswedstrijd waarbij de burger met afgeplakte mond en vastgebonden armen en benen in de ring is gezet. Het heeft dan de voorkeur dat de parlementariër besluit niet te slaan. Doet hij dat toch, dan moet de voorzitter als scheidsrechter ingrijpen.

De lat voor ingrijpen moet laag liggen als kwetsend op te vatten uitspraken een burger betreffen. Dat de voorzitter niet direct kan bepalen of een aantijging feitelijk juist is (misschien zijn het inderdaad wel *neighbours from hell*), doet niet ter zake.

Pogingen om burgers in diskrediet te brengen moeten per definitie niet getolereerd worden. Een parlementariër heeft alle vrijheid om dit buiten de vergadering te doen, maar dan moet hij daarvan ook de eventuele juridische consequenties aanvaarden.

KOSTBAAR VOORRECHT

Parlementaire immuniteit is een kostbaar voorrecht waar politici prudent en terughoudend mee moeten omgaan. Ik ga graag met iedere politicus die het niet met mij eens is in discussie — bij voorkeur over de inhoud en niet over mijn persoon — maar wel buiten de parlementaire boksring. Alleen als gelijkwaardige burgers kunnen we een constructief debat voeren.

Sigrid Hemels is hoogleraar belastingrecht aan de EUR, gasthoogleraar aan Lund University en fiscalist bij Allen & Overy. Reageer via expert@fd.nl

